

Μεταπολεμική τραγωδία:

Η κυβέρνηση εθνικής ενότητας του Γεωργίου Παπανδρέου έφτασε από το Κάιρο στην ελεύθερη Αθήνα στις 18 Οκτωβρίου του 1944, ενώ τη στρατιωτική διοίκηση της πρωτεύουσας είχε αναλάβει, τέσσερις μέρες πριν, ο Άγγλος στρατηγός Σκόμπι. Η πρώτη αυτή κυβέρνηση διαλύθηκε, ύστερα από μερικές βδομάδες, καθώς προέκυψαν μεγάλες διαφωνίες, σχετικά με το αν ο ΕΛΑΣ θα συνέχιζε να υπάρχει ή θα διαλυόταν. Στις 3 Δεκεμβρίου του 1944, ξέσπασε το δεκεμβριανό κίνημα. Ξεκίνησε, όταν ένα συλλαλητήριο εναντίον των Άγγλων αιματοκυλίστηκε στην πλατεία Συντάγματος, ακριβώς την προηγούμενη της ημέρας, που θ' άρχιζε η δίκη των δοσίλογων (βλ. [**Ελληνικά θέματα**] «**Από τα Δεκεμβριανά ως τη συμφωνία της Βάρκιζας** »). Σ' ελάχιστο διάστημα, ο ΕΛΑΣ έλεγχε το μεγαλύτερο μέρος της πρωτεύουσας. Τα Χριστούγεννα, ο ίδιος ο πρωθυπουργός της Αγγλίας, Ουίνστον Τσόρτσιλ, έφτασε στην Αθήνα για να συμβιβάσει τα πράγματα. Οι προτάσεις του απορρίφθηκαν από το ΕΑΜ.

Στις 31 Δεκεμβρίου, ο αρχιεπίσκοπος Αθηνών Δαμασκηνός ορκίστηκε αντιβασιλιάς. Στις 3 Ιανουαρίου του 1945, πρωθυπουργός αναλάμβανε ο στρατηγός Νικόλαος Πλαστήρας, επικεφαλής της «κυβέρνησης κατευνασμού» όπως αποκλήθηκε. Ο άλλοτε ατρόμητος συνταγματάρχης της Μ. Ασίας (τον είχαν αποκαλέσει «μαύρο καβαλάρη») σχημάτισε την κυβέρνησή του, ενώ στα Τουρκοβούνια, τον Κηφισό και τον Πειραιά οι μάχες μαίνονταν ανάμεσα στους Άγγλους και στους άνδρες του ΕΛΑΣ. Και η αγγλική αεροπορία βομβάρδιζε ανελέητα χτυπώντας και αμάχους.

Ο Πλαστήρας βάλθηκε να ειρηνεύσει τη χώρα, παρ' όλες τις πιέσεις των Άγγλων και τις δυσκολίες. Οι συνομιλίες της κυβέρνησής του με την ηγεσία του ΕΑΜ κατέληξαν στη συμφωνία της Βάρκιζας (12 Φεβρουαρίου του 1945) με κυριότερο όρο τη διάλυση του ΕΛΑΣ. Η κυβέρνηση Πλαστήρα διατηρήθηκε, συνολικά, 94 μέρες. Από τις 8 Απριλίου του 1945 ως τις εκλογές της 31ης Μαρτίου του 1946, παρέλασαν άλλες τέσσερις κυβερνήσεις. Στο μεταξύ, είχε επέλθει ο διχασμός. Ο ελληνικός εμφύλιος ξεκίνησε αιματηρός, τυπικά στις 30 Μαρτίου του 1946, ενώ από τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου επιβλήθηκε στους Έλληνες η παλινόρθωση των Γλίξμπουργκ. Ο εμφύλιος έληξε με τη συντριβή των κομμουνιστών τον Αύγουστο του 1949. Ο διχασμός έμελλε να διατηρηθεί πολύ ακόμα.

Νεκροί για την Κύπρο:

Ματωμένη κι εκτός ανατολικού μπλοκ, η Ελλάδα κινιόταν στον απόηχο του διχασμού. Με απόφαση της Βουλής, στις 18 Φεβρουαρίου του 1952, μπήκε στο ΝΑΤΟ. Με το σύστημα (πλειοψηφικό με στενή περιφέρεια) των εκλογών του 1952 (16 Νοεμβρίου), ο Ελληνικός Συναγερμός του στρατηγού Αλέξανδρου Παπάγου έβγαλε 247 βουλευτές με το 49,2% των ψήφων. Ο Παπάγος πέθανε στις 4 Οκτωβρίου του 1955. Ο βασιλιάς κάλεσε τον υπουργό Δημοσίων Έργων Κωνσταντίνο Καραμανλή, στον οποίο ανέθεσαν την πρωθυπουργία. Η δοτή πρωθυπουργία διάρκεσε τεσσεράμισι μήνες αλλά ήταν αρκετή για να δημιουργήσει ένα νέο περίεργο εκλογικό νόμο: Πλειοψηφικό με εκπροσώπηση της μειοψηφίας στις μικρές και αναλογικό στις μεγάλες περιφέρειες. Στις εκλογές (19 Φεβρουαρίου του 1956), η νεοϊδρυμένη Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση (ΕΡΕ) του Κωνσταντίνου Καραμανλή πήρε 47,38% των ψήφων κι έβγαλε 165 βουλευτές.

Η πρώτη χρονιά του Κωνσταντίνου Καραμανλή σημαδεύτηκε με τους νεκρούς στην Κύπρο και την Αθήνα, καθώς ο επαναστατικός αγώνας φούντωνε στη μεγαλόνησο και η βρετανική κυβέρνηση έστελνε κυβερνήτη τον «σκληρό» Χάρντινγκ. Με εντολή του, ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος συνελήφθη στις 9 Μαρτίου του 1956. Συνελήφθησαν και οι πατριώτες Μιχαήλ Καραολής και Ανδρέας Δημητρίου, πέρασαν από δίκη και με συνοπτικές διαδικασίες καταδικάστηκαν σε θάνατο με απαγχονισμό.

Στις 9 Μαΐου του 1956, παραμονή της εκτέλεσης, ξέσπασε στην Αθήνα μαχητικό συλλαλητήριο. Ο Καραμανλής την αντιμετώπισε με τα όπλα: Τέσσερις διαδηλωτές κι ένας αστυνομικός διευθυντής έπεσαν νεκροί, ενώ μετρήθηκαν 165 τραυματίες από σφαίρες κι άλλοι εκατό από γκλομπς. Οι αγωνιστές Καραολής και Δημητρίου απαγχονίστηκαν στις 10 Μαΐου. Ως τον Σεπτέμβριο, τους ακολούθησαν άλλοι έξι.

Στα 1961, η ΕΡΕ πλειοψήφησε και πάλι αλλ' ο Γ. Παπανδρέου κατάγγειλε τις εκλογές ως «βίας και νοθείας» όπου «ψήφισαν νεκροί και δέντρα» και κήρυξε (1^η Νοεμβρίου) τον «ανένδοτο αγώνα». Όμως, οι σχέσεις Καραμανλή ανακτόρων ψυχράθηκαν, καθώς η βασιλική οικογένεια προσπάθησε να αναμιχθεί ενεργά στην πολιτική, ενώ ταυτόχρονα προσέβαλε το δημόσιο αίσθημα προβάλλοντας απαιτήσεις για σπατάλες και δαπάνες, τη στιγμή που η κυβέρνηση ζητούσε από το λαό λιτότητα. Η δολοφονία του βουλευτή Γρηγόρη Λαμπράκη, στη Θεσσαλονίκη (22 Μαΐου του 1963) οδήγησε στην παραίτηση της κυβέρνησης. Στις νέες εκλογές (3 Νοεμβρίου του 1963), η Ένωση Κέντρου κέρδισε τη σχετική πλειοψηφία. Στις 16 Φεβρουαρίου του 1964, πήρε την απόλυτη πλειοψηφία.

Η περίοδος της ανωμαλίας:

Στις 6 Μαρτίου (1964) πέθανε ο βασιλιάς Παύλος και στο θρόνο ανέβηκε ο Κωνσταντίνος 2ος. Στις 15 Ιουλίου του 1965, με μοχλό τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη ανέτρεψε την κυβέρνηση. Ξεκίνησε δραματικός κύκλος πολιτικού παρασκηνίου αλλά και κινητοποιήσεων του λαού που έμειναν στην ιστορία ως «Ιουλιανά». Ξέσπασαν διαδηλώσεις, πορείες, συγκρούσεις με την αστυνομία, δολοφονήθηκε ο σπουδαστής Σωτήρης Πέτρουλας (21 Ιουλίου 1965) και η Αθήνα γνώρισε τρομερή αναταραχή. Στις 21 Απριλίου του 1967, γνώρισε και τα τανκς των πραξικοπηματιών που επέβαλαν δικτατορία. Πάνω από έξι χρόνια αργότερα, η δικτατορία θέλησε να περιβληθεί πολιτικό μανδύα.

Οι φοιτητές ήταν αυτοί που ανέλαβαν ν' αποκαλύψουν το αληθινό πρόσωπο της δήθεν πολιτικής κυβέρνησης. Μια πρώτη επαναστατική τους απόπειρα, όταν κατέλαβαν το κτίριο της Νομικής στις 23 Φεβρουαρίου του 1973, είχε χτυπηθεί από τη χούντα. Όμως, πια, τα πράγματα ήταν διαφορετικά. Με κινητήρια δύναμη τα αριστερά γκρουπούσκουλα, οι γενικές συνελεύσεις εγκρίνανε ψηφίσματα, που διατύπωναν σειρά αιτημάτων. Όλα συνοψίζονταν στο τρίπτυχο «Ψωμί - Παιδεία – Ελευθερία».

Εκπληκτοι οι Αθηναίοι, στις 14 Νοεμβρίου, έβλεπαν μια φοιτητική διαδήλωση να ξεκινά από το κτίριο της Νομικής σχολής της οδού Σόλωνος, να διασχίζει την χουντοκρατούμενη πόλη και να καταλήγει στο Πολυτεχνείο, στην οδό Πατησίων. Την ημέρα εκείνη, στο Πολυτεχνείο γίνονταν γενικές συνελεύσεις των φοιτητών, σ' όλες τις σχολές. Παντού εκλέγονταν Επιτροπές Αγώνα για τη διεκδίκηση των φοιτητικών αιτημάτων.

Στις 15 Νοεμβρίου, το Πολυτεχνείο ασφυκτιούσε από το πλήθος των φοιτητών που είχαν μαζευτεί. Οι εκλεγμένες Επιτροπές Αγώνα προχώρησαν στη δημιουργία μιας, επίσης εκλεγμένης, Συντονιστικής Επιτροπής. Την ίδια μέρα, η Συντονιστική Επιτροπή έπαιρνε την πρώτη της απόφαση:

Κατάληψη του Πολυτεχνείου.

Ομάδες περιφρούρησης ανέλαβαν την προστασία των χώρων, την απομάκρυνση των

υπόπτων και την προμήθεια τροφίμων.

Η χούντα δεν άργησε να συνέλθει από την πρώτη έκπληξη. Ελεύθεροι σκοπευτές ακροβολίστηκαν στις ταράτσες των γύρω κτιρίων. Άρχισαν να χτυπούν στο ψαχνό. Οι πρώτοι νεκροί και τραυματίες έβαψαν με το αίμα τους τον χώρο. Στήθηκε πρόχειρο νοσοκομείο.

Στις 16, όλοι κυκλοφορούσαν με τρανζίστορ. Ο παράνομος ραδιοφωνικός σταθμός των φοιτητών αντηχούσε:

«Εδώ Πολυτεχνείο! Εδώ Πολυτεχνείο! Σας μιλά ο ελεύθερος ραδιοφωνικός σταθμός των αγωνιζομένων φοιτητών, των αγωνιζομένων Ελλήνων!».

Κάθε τόσο, ο σταθμός διέκοπτε το πρόγραμμά του και τα αντιχουντικά συνθήματα, ζητώντας βοήθεια σε φάρμακα και γιατρούς. Όμως, ο λαός δεν έμενε αργός. Ομάδες έσπευδαν να ενωθούν με τους φοιτητές. Εργάτες, υπάλληλοι, επιστήμονες. Ακόμη και αγρότες από κοντινές περιοχές. Το κεντρικό σύνθημα «Ψωμί - Παιδεία – Ελευθερία» γέμιζε τους τοίχους αλλά και τις πλευρές των λεωφορείων και τρόλεϊ. Η εξέγερση γενικευόταν, ξεπερνούσε τα φοιτητικά όρια, γινόταν παλλαϊκή.

Μεσάνυχτα 16 προς 17 του Νοεμβρίου βγήκαν τα τανκς. Περικύκλωσαν το Πολυτεχνείο. Οι φοιτητές καλούσαν τους φαντάρους να ενωθούν μαζί τους. Ξημέρωνε 17 Νοεμβρίου του 1973, όταν ένα τανκ όρμησε και γκρέμισε την πύλη του Πολυτεχνείου περνώντας και πάνω από τα σώματα εκείνων που είχαν σκαρφαλώσει σ' αυτήν. Έγινε μακελειό. Ο στρατιωτικός νόμος επανήλθε. Η χούντα ανακοίνωσε 16 νεκρούς.

Στις 24 Νοεμβρίου, ο υπουργός Δημόσιας Τάξης παραιτήθηκε. Ο νέος που ορκίστηκε, δεν πρόλαβε ν' αναλάβει. Νύχτα, 24 προς 25 Νοεμβρίου, τα τανκς ξαναβγήκαν. Ήταν το πραξικόπημα του Δημήτριου Ιωαννίδη, του αόρατου δικτάτορα, όπως αποκλήθηκε. Η χούντα είχε μπροστά της ακόμη οχτώ μήνες, ώσπου να καταρρεύσει κάτω από το βάρος των συνεπειών του εγκλήματος στην Κύπρο. Ο λαός ξαναβγήκε στους δρόμους (23 Ιουλίου του 1974). Αυτή τη φορά, για να γιορτάσει την επάνοδο της Δημοκρατίας. Που ισχυροποιήθηκε με το δημοψήφισμα της 8^{ης} Δεκεμβρίου του 1974, με το οποίο καθιερώθηκε η προεδρευόμενη Δημοκρατία ως πολίτευμα της χώρας.

Η «διπλωματία των σεισμών»:

Ήταν 24 Φεβρουαρίου του 1981, 10.53' τη νύχτα όταν, με επίκεντρο τα νησάκια Αλκυονίδες του Κορινθιακού, χτυπήθηκαν η Αττική και οι περιοχές Περαχώρα Λουτρακίου, Μέγαρα και παραλιακή Κορινθία. Ο σεισμός ήταν 6,6 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ και προκάλεσε 14 θανάτους, από καρδιακή προσβολή οι περισσότεροι. Η ζημιά όμως που έγινε σε πολλές αθηναϊκές πολυκατοικίες, υπήρξε αιτία να κοιταχτεί από την αρχή ο νόμος με τις αντισεισμικές προδιαγραφές. Ίσχυσε από το 1985 κι αποδείχτηκε σωτήριος στον σεισμό του 1999.

Στις 17 Αυγούστου του 1999, σεισμός 6,7 (κατ' άλλους 7,8) βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ ισοπέδωσε τη Νικομήδεια ανατολικά της Κωνσταντινούπολης και καταβύθισε παράλιες πόλεις προκαλώντας τον θάνατο πάνω από 14.000 ατόμων και τον τραυματισμό περίπου 40.000. Οι άστεγοι ξεπέρασαν τους 600.000. Η άμεσα εκδηλωθείσα ελληνική αλληλεγγύη και συμπαράσταση βοήθησε να δημιουργηθεί κλίμα προσέγγισης και συντροφικότητας. Νέος σεισμός 7,2 βαθμών, στις 12 Νοεμβρίου, ολοκλήρωσε την καταστροφή.

Είχε προηγηθεί ο σεισμός 5,9 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ που έπληξε την Αττική (7 Σεπτεμβρίου του 1999) στον άξονα κυρίως των περιοχών Θρακομακεδόνων ως Νέα Φιλαδέλφεια. Ξεπέρασαν τους εκατό οι νεκροί ενώ γύρω στους 200.000 μετρήθηκαν οι άστεγοι. Ανταποδίδοντας την ελληνική βοήθεια για την επούλωση των δικών της πληγών, η Τουρκία εκδήλωσε τη συμπαράστασή της στέλνοντας συνεργείο διάσωσης, που έσπευσε να τιμήσει ο πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωστής Στεφανόπουλος.

Η όλη υπόθεση δημιούργησε αυτό που αποκλήθηκε «διπλωματία των σεισμών», καθώς με τις συμφορές οι δυο λαοί, Έλληνες και Τούρκοι, πλησίασαν πιο κοντά.

Η Ολυμπιάδα του 2004:

Στις 5 Σεπτεμβρίου του 1997 και στη σύνοδο της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής στη Λοζάννη, η Αθήνα ανέλαβε τη διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων του 2004 με 66 ψήφους υπέρ αυτής έναντι 41 της κυριότερης αντιπάλου, Ρώμης. Το γεγονός απαιτούσε πλήρη αναμόρφωση της αθηναϊκής εικόνας καθώς και μια σειρά εξωραϊστικών αλλά και έργων υποδομής.

Ανεξάρτητη από την Ολυμπιάδα αλλά και σχετική με αυτήν, η Αττική Οδός ξεκίνησε να λειτουργεί τμηματικά από την άνοιξη του 2001. Η πλήρης λειτουργία της επιτεύχθηκε στο «παρά 5», των αγώνων, στις 24 Ιουνίου του 2004. Αρκετά νωρίτερα, πάντως, από το τραμ που ξεκίνησε την επαναλειτουργία του στις 19 Ιουλίου 2004, μόλις 25 ημέρες πριν από την έναρξη των αγώνων. Στάδια, λοιποί αθλητικοί και βοηθητικοί χώροι κόσμησαν την πρωτεύουσα που υποδέχτηκε τους αθλητές του κόσμου τον Αύγουστο (2004) και κατάφερε να εντυπωσιάσει εχθρούς και φίλους.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 21.3.2010)